

Dorota Pasińska

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy

POLSKI HANDEL ZAGRANICZNY PERLICZKAMI ŻYWYMI I MIĘSEM PERLICZYM W LATACH 2012-2016

*POLISH FOREIGN TRADE WITH LIVE GUINEA FOWLS AND THE GUINEA FOWL MEAT
IN THE YEARS 2012-2016*

Słowa kluczowe: drób, rynek perliczy, handel zagraniczny, żywiec perliczy

Key words: poultry, guinea fowl market, international trade, guinea fowls

JEL codes: Q 11, Q13, Q17, Q18

Abstrakt. Celem artykułu jest przedstawienie zmian w polskim handlu zagranicznym produktami perliczymi w latach 2012-2016. Zastosowano analizę poziomą (indeksy o podstawie stałej i łańcuchowej) oraz analizę pionową. W Polsce w badanym okresie produkcja i spożycie mięsa perliczego były niewielkie, a eksport produktów perliczych zmniejszał się. W latach 2013-2014 import zwiększał się, a w latach 2015-2016 import obniżał się. Dodatkowo saldo produktami perliczymi ogółem wystąpiło tylko w 2012 roku, a ujemne w latach 2013-2016, co może świadczyć o tym, że Polska nie jest samowystarczalna w produkcji mięsa perliczego.

Wstęp

W 2016 roku Polska była 19. światowym największym eksporterem mięsa i podrobów perliczych w porównaniu do 7. pozycji w 2012 roku [UN Comtrade 2018]. Od 2014 roku Polska jest największym producentem żywca drobiowego w Unii Europejskiej (UE) [Eurostat 2018], jednak nie jest największym producentem żywca perliczego, choć w latach 70.-80. XX wieku perlice w Polsce były bardzo popularne. Budowano wówczas fermy, działały punkty skupu, a także perlice eksportowano [Sosnowka 1995]. Później o nich zapomniano, a utrzymywali je głównie amatorzy, jednak w ostatnich latach rośnie zainteresowanie perlicami [Stajnder 2016]. Liczba gospodarstw zajmujących się chowem i hodowlą perliczek w Polsce jest trudna do ustalenia, gdyż GUS nie publikuje tej informacji dla samych perliczek, ale dla kilku gatunków drobiu łącznie, tj. dla perliczek, przepiórek, gołębi, łabędzi, strusi, pawie i innych (tzw. drób pozostały). W 2010 roku liczba gospodarstw utrzymujących tzw. drób pozostały wynosiła 35,4 tys. [GUS 2011]. Podobnie sytuacja była w przypadku uboju. Mimo że w sprawozdaniu o wielkości ubojów zwierząt podmioty zobowiązane są do umieszczania informacji o ubojach perliczek i przepiórek łącznie [GUS 2016], to w publikowanych danych GUS uboje dotyczą pozostałego drobiu łącznie [GUS 2013, 2017, 2018]. W 2016 roku uboje drobiu pozostałego wynosiły 763 t (w wadze żywej) w porównaniu do 420 t w 2012 roku [GUS 2017, GUS 2013]. Zwiększenie liczby ubojów może świadczyć o większym popycie na tzw. drób pozostały. Ponadto brakuje danych o pogłowiu perliczek według skali chowu. Dostępne dane dotyczą pogłowia drobiu pozostałego łącznie [GUS 2011]. W 2010 roku chów drobiu pozostałego był słabo skoncentrowany, ponad 41% krajowego pogłowia było utrzymywane w stadach liczących od 1 do 99 szt. (95,7% gospodarstw), a 43,1% pogłowia tego drobiu było utrzymywane w stadach liczących powyżej 3000 sztuk – 0,1% gospodarstw.

W Polsce możliwości zakupu mięsa perliczego są bardzo ograniczone, w stałej ofercie można je znaleźć przede wszystkim w dużych miastach w wyspecjalizowanych sklepach mięsnych (zwłaszcza drobiowych). Asortymentami o największej dostępności w detalu są mrożone i schłodzone

dzone tuszki, natomiast trudno znaleźć miejsce, w którym można kupić poszczególne elementy tuszki. W mniejszych miastach bardzo rzadko można je nabyć na targowiskach (zwykle żywe) lub w dyskontach (zwykle tuszki, które nie są tam w stałej ofercie, najczęściej pojawiają się w ofercie kilka razy w roku). Dania z tego gatunku mięsa sporadycznie znajdują się w menu różnych lokali gastronomicznych. Niewielki poziom produkcji i spożycia mięsa perliczego w Polsce jest spowodowany zanikiem tradycji spożywania mięsa perliczego oraz niewielką wiedzą konsumentów o jego walorach zdrowotnych i smakowych [Szablicka i in. 2018]. Chociaż perlice są najczęściej wykorzystywane do produkcji mięsa, chowa się je również ze względu na jaja [Ogawa 1995] i ozdobne pióra [Szablicka i in. 2018]. Ptaki te spełniają również funkcje dekoracyjne w gospodarstwach agroturystycznych [Kuznicka 2005] i społeczno-kulturalne w specyficznych ceremoniach (np. w Afryce Subsaharyjskiej) [Houndonougbo i in. 2017].

Mięso perlicze jest uważane za produkt luksusowy. Duża zawartość mikroelementów powoduje, że w smaku przypomina dziczyznę. Stosunek wielo- i jednonasycowanych kwasów tłuszczowych w mięsie tego gatunku drobiu jest korzystniejszy dla zdrowia niż u innych gatunków. Ponadto kaloryczność tego mięsa jest niższa niż mięsa pochodzącego z drobiu kurzego, przy wyższej zawartości potasu, fosforu, tiaminy, ryboflawiny, niacyny i witaminy B₆ [Bernacki 2012].

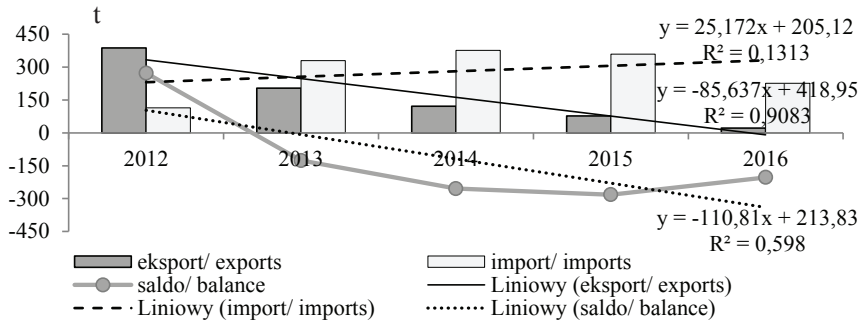
Material i metodyka badań

Przyjęto hipotezę badawczą, że z Polski eksportuje się coraz więcej produktów perliczych, a import zmniejsza się, z czego wynika potrzeba ustalenia rozmiarów handlu zagranicznego tymi produktami. Do realizacji hipotezy wykorzystano indeksy o podstawie stałej i łańcuchowej eksportu i importu produktów perliczych ogółem, mięsa, podrobów perliczych oraz perliczek żywych, a także analizę struktury eksportu i importu produktów perliczych. Dane roczne dotyczące lat 2012-2016 pochodziły z Ministerstwa Finansów, GUS, Eurostat i UN Comtrade. Do 2011 roku na podstawie 8-cyfrowych kodów ze Wspólnej Taryfy Celnej, nie można ustalić rozmiarów handlu zagranicznego mięsem i podrobami perliczymi, ponieważ niektóre kody obejmowały oprócz mięsa z perlic i inne gatunki mięs (np. kaczek). W związku z tym zawężono okres badawczy do lat 2012-2016 [Dz.U. L 287, 31.10.2009].

Badania handlu zagranicznego produktami drobiowymi są prowadzone przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – PIB. Wyniki tych badań są publikowane regularnie w półrocznikach *Rynek Drobiu* [IERiGŻ-PIB 2012-2017a] oraz w miesięczniku *Rynek Rolny* [IERiGŻ-PIB 2012-2017b]. Ich celem jest przede wszystkim ocena krótkookresowych zmian na tym rynku. W związku z tym, że rynek perliczy jest rynkiem niszowym, nie określa się jego rozmiaru. Inną przyczyną jest bardzo skromny zbiór danych na temat tego rynku. Zdecydowana większość wyników badań poświęconych polskiemu handlu produktami drobiowymi dotyczy drobiu ogółem lub mięsem i podrobami drobiowymi ogółem i nie są one poświęcone badaniu obrotów handlu zagranicznego perlicami [Dybowski 2014, Pasińska 2016, Stańko 2013, Stańko, Mięka 2016, Czyżewski, Danilczuk 2008].

Wyniki badań

W latach 2012-2016 eksport produktów perliczych zmniejszał się (rys. 1 i tab. 1). W ujęciu względnym średnioroczne tempo spadku eksportu produktów perliczych wyniosło około 51%. Na podstawie oszacowanej liniowej funkcji trendu dla eksportu produktów perliczych można stwierdzić, że z okresu na okres eksport zmniejszał się o ok. 86 t. Za pomocą skonstruowanego równania udało się objaśnić około 91% zmienności zmiennej objaśnianej, tj. eksportu. W 2012 roku Polska była eksporterem netto produktów perliczych, a w latach 2013-2016 importerem netto. W 2016 roku w porównaniu do 2012 roku eksport produktów perliczych zmniejszył się o 94% – do 22 t, co było wypadkową zmniejszenia eksportu mięsa o 78%, podrobów o prawie 100% oraz 16-krotnego zwiększenia eksportu perliczek żywych. W Polsce na przełomie lat 2016 i 2017 wystąpiła ptasia grypa, co skutkowało wprowadzeniem przez niektóre kraje niebędące

Rysunek 1. Polski handel zagraniczny żywymi perlicami oraz mięsem i podrobami perliczymi w latach 2012-2016

Figure 1. Polish foreign trade of live guinea fowls and guinea fowl meat and offal in 2012-2016

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Finansów

Source: own study based on data Ministry of Finance

członkami UE ograniczeń w imporcie z Polski lub niektórych obszarów Polski określonych produktów drobiowych [IERiGŻ-PIB 2017a]. Jednak nie miało to znaczącego wpływu na eksport z Polski produktów perliczych, ze względu na niewielki udział tych krajów w eksporcie z Polski. Maksymalną ilość produktów perliczych przywieziono w 2014 roku i wynosiła ona 376 t o wartości 7,2 mln zł. W 2016 roku w porównaniu z 2012 roku import produktów perliczych wzrósł prawie 2-krotnie do 226 t, o czym zadecydowało głównie prawie 16-krotnie zwiększenie importu mięsa. Na podstawie oszacowanej liniowej funkcji trendu dla importu produktów perliczych można stwierdzić, że z okresu na okres import zwiększał się o około 25 t. Za pomocą skonstruowanego równania udało się objaśnić około 13% zmienności zmiennej objaśnianej, tj. eksportu. W latach 2013-2016 nie importowano podrobów perliczych. Natomiast na podstawie oszacowanej liniowej funkcji trendu dla salda produktami perliczymi można zauważyć, że z okresu na okres saldo to obniżało się o około 111 t. Za pomocą skonstruowanego równania udało się objaśnić około 60% zmienności zmiennej objaśnianej tj. salda.

W latach 2012-2016 udział eksportu wybranych grup produktowych perliczych w eksporcie poszczególnych grup produktowych drobiowych ogółem był niewielki i zróżnicowany (tab. 2). W przypadku mięsa i podrobów perliczych wahał się od 0 do 0,07%, a w przypadku perliczek żywych był bliski zera (0-0,01%) (tab. 2). Udział importu mięsa i podrobów perliczych w przywozie mięsa i podrobów drobiowych ogółem wahał się od 0,03 do 0,96%, żywych perliczek w imporcie żywego drobiu ogółem od 0,01 do 0,19%.

Tabela 1. Zmiany wolumenu eksportu i importu perliczek żywych oraz mięsa i podrobów kaczyc

Table 1. Changes in the volume of exports and imports of live guinea fowls and guinea fowl meat and offal

Wyszczególnienie/ Specification	Rok/Years				
	2013	2014	2015	2016	2016 = 100
	rok poprzedni/ previous year =100				
	Eksport/Exports [%]				
Ogółem/Total	53	60	63	29	6
-mięso/meat	23	51	36	504	22
-podroby/offal	62	61	66	1	0
-perliczki żywe/ live guinea fowls	80 500	11	0	x	1 600
	Import/Imports [%]				
Ogółem/Total:	289	114	95	63	198
-mięso/meat	2 371	111	96	63	1 588
-podroby/offal	0	x	x	x	0
-perliczki żywe/ live guinea fowls	5	302	85	64	8

Źródło: jak na rys. 1

Source: see fig. 1

Tabela 2. Udział eksportu (importu) wybranych grup produktowych perliczych w eksporcie (importie) poszczególnych grup produktowych drobiowych ogółem
 Table 2. The share of export (import) of selected guinea fowls product groups in the export (import) of individual poultry product groups total

Wyszczególnienie/ Specification	Rok/Years				
	2012	2013	2014	2015	2016
Eksport/Exports [%]					
Mięso i podroby/ Meat and offal	0,07	0,03	0,02	0,01	0,00
Perliczki żywe/ Live guinea fowls	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00
Import/Imports [%]					
Mięso i podroby/ Meat and offal	0,03	0,81	0,96	0,95	0,46
Perliczki żywe/ Live guinea fowls	0,19	0,01	0,02	0,01	0,01

Źródło: jak na rys. 1
 Source: see fig. 1

Tabela 3. Struktura eksportu (importu) badanych produktów perliczych
 Table 3. The structure of export (import) of guinea fowl products

Wyszczególnienie/ Specification	Rok/Years				
	2012	2013	2014	2015	2016
Eksport/Exports [%]					
Mięso/Meat	25,4	11,3	9,7	5,6	97,0
Podroby/Offal	74,6	87,9	90,2	94,4	2,8
Perliczki żywe/ Live guinea fowls	0,0	0,8	0,1	0,0	0,1
Import/Imports [%]					
Mięso/Meat	12,0	98,5	96,1	96,5	96,5
Podroby/Offal	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Perliczki żywe/ Live guinea fowls	87,6	1,5	3,9	3,5	3,5

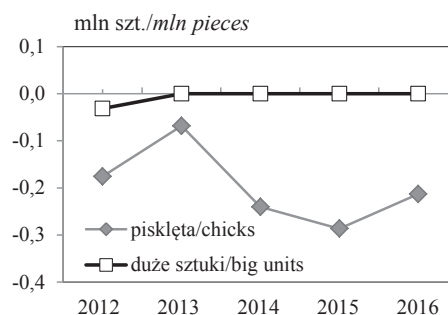
Źródło: jak na rys. 1
 Source: see fig. 1

eksportowano w latach 2013, 2014 i 2016, w pozostałych latach nie wywożono ich za granicę. W całym badanym okresie importowano je głównie z Francji, głównego producenta tego gatunku drobiu w Europie [IZ-PIB 2011]. W latach 2013-2016 nie eksportowano z Polski ani nie importowano do Polski dużych perliczek. W rezultacie saldo ilościowe perlicami dużymi było ujemne w 2012 roku, a równe zero w latach 2013-2016, a perlicami małymi było ujemne w całym badanym okresie.

Pomimo że salda obrotów handlu zagranicznego ilościowe i wartościowe podrobami perliczymi zmniejszały się, pozostały one jednak dodatnie w całym badanym okresie, salda mięsem były dodatnie tylko w 2012 roku, a w kolejnych latach – ujemne (rys. 3). W całym badanym okresie salda perliczkami żywymi były ujemne. Może to świadczyć o braku odpowiedniej podaży mięsa i perliczek żywych na rynku polskim, stąd i konieczności uzupełniania jej uzupełniania importem.

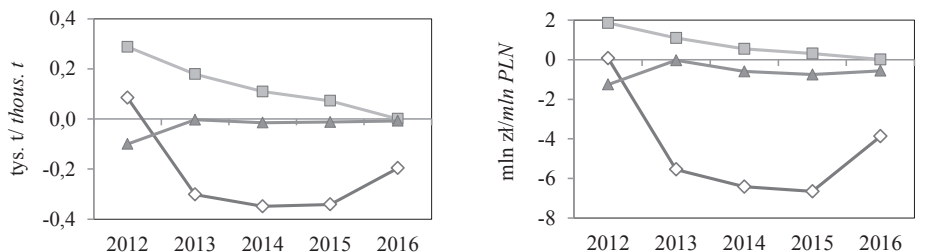
W latach 2012-2015 w strukturze eksportu dominowały podroby (o udziale od 74,6 do 94,4%) (tab. 3). W 2016 roku ich udział spadł do 2,8% (z 94,4% w 2015 roku). W badanym okresie najczęściej podrobów perliczych zostało wyeksportowanych do Francji, a udział perliczek żywych w wywozie produktów perliczych nie przekraczał 1%. W 2012 roku w imporcie produktów perliczych największy udział miały perliczki żywe (87,6%), natomiast w latach 2013-2016 ich udział wahał się od 1,5 do 3,5%. Udział podrobów w imporcie był niewielki, a w latach 2013-2016 równy zero, co wynikało z bardzo małego zainteresowania tym asortymentem przez potencjalnych nabywców.

W całym badanym okresie więcej piskląt perliczych importowano do Polski niż eksportowano z Polski (rys. 2). Piskląta

Rysunek 2. Saldo handlu zagranicznego pisklątami perliczymi i perliczkami dużymi
 Figure 2. Foreign trade balance of guinea fowl chicks and large guinea fowls

Źródło: jak na rys. 1
 Source: see fig. 1

Rysunek 3. Salda obrotów handlu zagranicznego wybranymi produktami perliczymi

Figure 3. Balance of foreign trade turnover of selected guinea fowl products

Źródło: jak na rys. 1

Source: see fig. 1

Podsumowanie i wnioski

Ocenia się, że w najbliższych kilku latach eksport produktów perliczych będzie relatywnie niski. W kolejnych latach zwiększenie eksportu z Polski jest możliwe zarówno do krajów UE, jak i do tych niebędących członkami UE (kraje trzecie). Jednak w przypadku krajów trzecich należy uwzględnić skutki związane z ewentualnym wystąpieniem ptasiej grypy. Kraje te w takich sytuacjach często zamykają swoje rynki na import tego typu produktów z Polski lub z określonych regionów Polski. Ponadto dynamiczny rozwój tej choroby może przyczynić się do spadku pogłowia tego gatunku w Polsce. Szansą dla polskiego sektora może być wystąpienie ptasiej grypy u jednego z głównych producentów mięsa perliczego, np. we Francji (pod warunkiem, że w tym czasie ptasia grypa nie wystąpi w Polsce).

Do zwiększenia spożycia tego rodzaju mięsa w kraju może przyczynić się poprawa jego dostępności w placówkach zajmujących się handlem hurtowym, detalicznym, gastronomią, edukacja potencjalnych nabywców o walorach kulinarnych i jego obróbce kulinarnej, także poprawa wiedzy o walorach zdrowotnych. Przewiduje się, że w Polsce mięso to będzie najczęściej spożywane przy okazji różnych świąt, a także w restauracjach. W stałej ofercie będzie ono raczej w specjalistycznych sklepach mięsnych, w supermarketach i hipermarketach, w ofercie mniejszych dyskontów raczej będzie pojawiać się okazjonalnie. W ostatnich latach w Polsce obserwuje się wzrost zainteresowania mniej popularnymi gatunkami mięs drobiowych, co może sprzyjać zwiększaniu spożycia tego gatunku mięsa, zarówno w gospodarstwach domowych, jak i w gastronomii. Korzystnie na konsumpcję mięsa perliczego może oddziaływać moda na zdrowy styl życia. Promowanie mięsa perliczego zarówno na rynku krajowym, jak i zagranicznym wymaga podkreślania jego walorów zdrowotnych i kulinarnych.

Literatura/Bibliography

- Bernacki, Zenon 2012. Perlice. [W] *Hodowla i użytkowanie drobiu* (Guinea fowl. [In] Breeding and use of poultry), ed. Jan Jankowski, 443-457. Warszawa: PWRiL.
- Czyżewski Andrzej, Joanna Danilczuk. 2008. Konkurencyjność polskiego rynku drobiu i jaj w wymianie z Unią Europejską (Competitiveness of polish poultry food and egg products in trade with the EU countries). *Roczniki Naukowe SERiA X* (4): 56-61.
- Dybowski Grzegorz. 2014. *Podstawy konkurencyjności polskiej branży drobiarskiej* (The competitiveness of the Polish poultry). Warszawa: IERiGŻ-PIB.
- Eurostat. 2018. *Production of meat: poultry*. <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tag00043>, access: 25.04.2018.
- GUS. 2011. *Zwierzęta gospodarskie i wybrane elementy metod produkcji zwierzęcej. Powszechny Spis Rolny 2010* (Farm animals and selected elements of animal production methods. Agricultural Census 2010). Warszawa: GUS.

- GUS. 2013, 2017. *Zwierzęta gospodarskie w 2012 roku (... w 2016 r.)* (Farm animals in 2012 (... in 2016). Warszawa: GUS.
- GUS. 2016. *R-09U Sprawozdanie o wielkości ubojów zwierząt gospodarskich (R-09U Report on the size of livestock slaughter)*. Warszawa: GUS.
- GUS. 2018. *Pojęcia stosowane w statystyce publicznej. Drób.* (Concepts used in public statistics. Poultry). Warszawa: GUS, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1098,pojecie.html>, access: 21.06.2018.
- Houndonougbo Pascal, Jérôme Bindelle, Christophe A.A.M. Chrysostome, Hedi Hammami, Nicolas Gengler. 2017. Characteristic of Guinea Fowl breeding in West Africa: Review. *Tropicicultura*. 35 (3): 222-230.
- IERiGŻ-PIB. 2012-2017a. *Rynek drobiu: stan i perspektywy (Poultry market: state and perspectives)*. Warszawa: IERiGŻ-PIB.
- IERiGŻ-PIB. 2012-2017b. *Rynek rolny (Agricultural market)*. Warszawa: IERiGŻ-PIB.
- IZ-PIB. 2011. *Technologia chowu drobiu* (Poultry rearing technology). 2011. Kraków: Instytut Zootechniki – PIB.
- Kuznicka Ewa. 2005. The most popular domestic animal species in agro-touristic farms in Poland. *International Society for Animal Hygiene* 2: 489-492.
- Ogawa Hiroshi. 1995. Development of poultry industry in Japan: Prospects of Guinea Fowl production. *Bulletin of Animal Science* 63-65.
- Pasińska Dorota. 2016. Polski rynek drobiu po wstąpieniu do Unii Europejskiej (Polish poultry market after the accession to the European Union). *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Polityka Ekonomiczna* 450: 421-432.
- Rozporządzenie Komisji (WE) NR 948/2009 z dnia 30 września 2009 r. zmieniające załącznik I do rozporządzenia Rady (EWG) nr 2658/87 w sprawie nomenklatury taryfowej i statystycznej oraz w sprawie Wspólnej Taryfy Celnej* (Commission Regulation (EC) No 948/2009 of 30 September 2009 amending Annex I to Council Regulation (EEC) No 2658/87 on the tariff and statistical nomenclature and on the Common Customs Tariff). Dz.U. L 287, 31.10.2009.
- Sosnowka Ewa. 1995. Perlice ptak zapomniany (Guinea fowls a forgotten bird). *Polskie Drobiarstwo* 8: 14-15.
- Stajnder Ewelina. 2016. *Chów perlic* (Rearing of guinea fowls). Karniowice: Małopolski Ośrodek Doradztwa Rolniczego.
- Stańko Stanisław. 2013. *Zmiany i projekcje rozwoju na podstawowych rynkach rolnych w Polsce* (Changes and development projections on basic agricultural markets in Poland). Warszawa: Wydawnictwo SGGW.
- Stańko Stanisław, Aneta Miłkuła. 2016. Tendencje w produkcji, zużyciu krajowym i handlu zagranicznym wieprzowiną, wołowiną i mięsem drobiowym w Polsce w latach 2000-2015 (Trends in production, domestic consumption and foreign trade of pork, beef and poultry meat in Poland in the years 2000-2015). *Roczniki Naukowe Ekonomii Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich* 103 (2): 31-40.
- Szablicka Dorota, Marcin Różewicz, Karol Kaszperuk, Barbara Biesiada-Drzazga. 2018. Specyfika biologii, warunków chowu, reprodukcji oraz walory użytkowe perlicy zwyczajnej (*Numida meleagris*) (The specifics of biology, breeding conditions, reproduction and functional qualities of common pearl (*Numida meleagris*)). *Wiadomości Zootechniczne*, LXVI (1): 166-177.
- UN Comtrade, <https://comtrade.un.org/data/>, access: 30.06.2018.

Summary

The main purpose of the paper was to present changes in Polish foreign trade in guinea fowls products in 2012-2016. The horizontal analysis (indexes with a fixed and chain basis) and vertical analysis were applied. It was found that the production and consumption of guinea fowls meat were small, and the exports of guinea fowls products were decreasing. In the years 2013-2014 imports increased and in 2015-2016 imports were falling. The positive balance of total guinea fowls products occurred only in 2012 and was negative - in the years 2013-2016, which may indicate that Poland is not self-sufficient in the production of guinea fowls meat.

Adres do korespondencji

dr Dorota Pasińska

orcid.org/0000-0003-4363-9202

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowy Instytut Badawczy

ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa

tel. (22) 505 46 57

e-mail: dorota.pasinska@ierigz.waw.pl